

Dôvodová správa

A. Všeobecná časť

Úrad vlády Slovenskej republiky predkladá na rokovanie Hospodárskej a sociálnej rady Slovenskej republiky návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 54/2019 Z. z. o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (ďalej len „návrh zákona“).

Návrh zákona predstavuje realizáciu úlohy B.1 uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 340 zo 16. júna 2021 k „Plánu legislatívnych úloh vlády Slovenskej republiky na mesiace jún až december 2021“, úlohy B.17 uznesenia vlády č. 468 z 15. júla 2020 k „návrhu na určenie gestorských ústredných orgánov štátnej správy a niektorých orgánov verejnej moci zodpovedných za prebratie a aplikáciu smerníc“ a úlohy č. 27 Plánu legislatívnych úloh vlády na rok 2021.

Zákon č. 54/2019 Z. z. o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý a priori návrh zákona novelizuje, nadobudol účinnosť 1. marca 2019 a nadviazal na poznatky, ktoré vyplynuli z praxe zákona č. 307/2014 Z. z. v znení zákona č. 125/2016 Z. z. Súčasne znenie dotknutého zákona nemožno považovať za znenie, ktoré by bolo v súlade s úniovým právom a preto je predmetom návrhu zákona najmä transpozícia smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1937 z 23. októbra 2019 o ochrane osôb, ktoré nahlasujú porušenia práva Únie (Ú. v. EÚ L 305, 26.11.2019) v platnom znení (ďalej len „smernica (EÚ) 2019/1937 v platnom znení“). Obsahom návrhu zákona je najmä prebratie jednotlivých článkov smernice (EÚ) 2019/1937 v platnom znení do súčasného znenia zákona. Uvedená smernica (EÚ) 2019/1937 v platnom znení do dnešného dňa nebola dostatočne, v plnej miere a správne transponovaná do slovenského vnútroštátneho právneho poriadku. Z tohto dôvodu Slovenskej republike hrozí nesplnenie záväzkov vyplývajúcich zo Zmluvy o pristúpení Slovenskej republiky k Európskej únii nedodrжанím lehoty určenej na prebratie smernice (EÚ) 2019/1937 v platnom znení.

Zároveň, návrh zákona reaguje na viaceré nedostatky právnej úpravy, ktoré boli predkladateľom v spolupráci s Úradom na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti identifikované až v aplikačnej praxi. Obsahom návrhu zákona je okrem iného aj zavedenie povinnosti mať zriadenú zodpovednú osobu v rámci organizácie (internú zodpovednú osobu) po splnení kritérií a nemožnosti túto povinnosť delegovať na osoby mimo organizácie zamestnávateľa (externú zodpovednú osobu) s výnimkou delegovania čiastočných oprávnení na externú zodpovednú osobu, t. j. prijímanie a potvrdzovanie oznámení a pre zamestnávateľov, ktorí zamestnávajú do 250 zamestnancov aj možnosť delegovania preverovania oznámení. Avšak výsledok preverovania ako aj ďalšie úkony už sú výhradne v kompetencii internej zodpovednej osoby. Zároveň je súčasťou návrhu zákona aj návrh na sprísnenie sankcií (pokút), pričom navrhované sprísnenie je potrebné vnímať najmä v kontexte požiadavky čl. 23 ods. 1 smernice (EÚ) 2019/1937 v platnom znení, ktorý stanovuje povinnosť pre členské štáty prijímať účinné, primerané a odrádzajúce sankcie uplatniteľné na fyzické alebo právnické osoby. Platnú právnu úpravu výšky sankcií v tomto smere nebolo možné považovať za dostatočne odrádzajúcu a z tohto dôvodu sa navrhujú vyššie sankcie za porušenie zákona. Nad rámec transpozície sa navrhuje zmena názvu Úradu na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti a to na kratší názov „Úrad na ochranu oznamovateľov“.

Návrh zákona je kontinuálny vo vzťahu k platnej právnej úprave, z ktorej vychádza a na ktorú nadväzuje. Primárnym cieľom návrhu zákona je najmä posilnenie presadzovania práva a právom chránených záujmov oznamovateľov kriminality alebo inej protispoločenskej činnosti a podpora postihovania protispoločenskej činnosti za účasti verejnosti.

Medzi najvýznamnejšie zmeny obsiahnuté v návrhu zákona, patria:

1. rozšírenie poskytovania ochrany osobám nahlasujúcim porušenia práva Únie,
2. rozšírenie poskytovania ochrany osobe, ktorá v zákonom vymedzených prípadoch zverejnila informácie o protispoločenskej činnosti,
3. rozšírenie poskytovania ochrany osobe, ktorá podala oznámenie anonymne a ktorej totožnosť bola následne odhalená,
4. rozšírenie osobnej pôsobnosti zákona,
5. zavedenie úplnej povinnosti mať internú zodpovednú osobu po splnení kritérií v zákone a zároveň zúženie oprávnení externej zodpovednej osoby pri preverovaní oznámení
6. rozšírenie povinností zamestnávateľa,
7. rozšírenie povinností Úradu na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti,
8. vymedzenie rozsahu povinných údajov, ktoré sú príslušné orgány verejnej moci povinné sprístupniť,
9. rozšírenie povinnosti zachovávať mlčanlivosť a
10. zvýšenie sadzby pokút.

Verejnosť bola o príprave návrhu zákona informovaná prostredníctvom predbežnej informácie zverejnenej na portáli Slov-Lex pod číslom PI/2021/182. Návrh zákona v minulosti bol i predmetom riadneho medzirezortného pripomienkového konania, pričom tento proces bol evidovaný pod číslom LP/2021/637. Vzhľadom na početné pripomienky zásadného charakteru, ktoré predkladateľ akceptoval, prišlo k zásadnej zmene návrhu zákona. S ohľadom na tieto zmeny predkladateľ predložil návrh zákona do skráteného medzirezortného pripomienkového konania. Materiál sa predkladá s rozporom s Protimonopolný úradom Slovenskej republiky, Asociáciou zamestnávateľských zväzov a združení Slovenskej republiky, Republikovou úniou zamestnávateľov, Klubom 500, Slovenskou poľnohospodárskou a potravinárskou komorou, Žilinským samosprávnym krajom, Úradom na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti a Úradom na ochranu osobných údajov.

Návrh zákona je v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, ústavnými zákonmi, nálezmi Ústavného súdu Slovenskej republiky, medzinárodnými zmluvami a inými medzinárodnými dokumentmi, ktorými je Slovenská republika viazaná, zákonmi a súčasne je v súlade s právom Európskej únie.

Návrh zákona nemá vplyv na rozpočet verejnej správy, vplyv na informatizáciu spoločnosti, sociálne vplyvy, vplyvy na životné prostredie, vplyvy na služby verejnej správy pre občana a ani vplyvy na manželstvo, rodičovstvo a rodinu. Predkladateľ identifikoval negatívne vplyvy na podnikateľské prostredie, ktorých analýza je súčasťou návrhu zákona.